

Magdolna apostolnő

A Ferenc pápa által kiváltott forradalmak szívesen rejtőzködnek egy-egy látszólag hanyagul odavetett mellékmondatban vagy apró gesztusban. Mindazonáltal a nők egyházbeli szerepének felértékelését mutató legújabb jelet teljes tekintélyével adta meg – *Apostola apostolorum* kezdetű dekrétumával, illetve a liturgikus naptár figyelmen kívül hagyhatatlan megváltoztatásával: Mária Magdolna eddigi egyszerű emléknapija (július 22.) mostantól ünnepnap lesz, és a dekrétum félreérthetetlenül kimondja: apostolok nem csupán férfiak voltak. Jézus nemcsak férfiakat bízott meg az evangélium hirdetésével, hanem nőket is, például Mária Magdolnát. Ezt a keleti egyház mindig is tudta, hiszen ősidők óta tiszteletteljesen „az apostolok apostolnőjének” nevezi Mária Magdolnát.

Az, hogy Jézus rabbi szerelmi kapcsolatban állt a magdalai Mirjammal, és gyermekeik is voltak, vagy hogy házasságban élt vele, tudományos szempontból tarthatatlan gyengeelméjűség, de persze jól el lehet adni a könyvpiacra. Ha ennek bármiféle bizonyítéka vagy jele lett volna, akkor a gúnyolódó pogány filozófusok biztosan szóvá tették volna a témát a korai keresztények elleni irodalmi védharcukban.

De a 4. század utolsó harmadától magában a keresztény táborban is működtek hamisítók: Szír Efrém a Lukács-evangélium (7,36-50) Jézus lábát megmosó, névtelen bűnös nőjével azonosította Mária Magdolnát (ahogy latinizálva nevezték őt). Mások azzal a betáni Máriaival azonosítják, aki drága olajjal megkenete Jézus lábát, mielőtt ő a szenvedés útjára lépett volna (Jn 12,1-8). A bibliai korban sok nőt hívtak Máriának vagy Mirjannak. Erkölcsi prédikációiban Nagy Szent Gergely pápa aztán a bűneit megbánó prostituáltat csinálta a magdalai Máriaiból.

A Bibliában egy szó sem áll a Genezáret-tó partján fekvő halászfaluból, Magdalából származó Mirjam kétes hírű múltjáról. Ő azért csatlakozott a vándorrabbi Jézushoz, mivel az megszabadította „hét démontól” (Lk 8,2) – ami a hamisítók számára természetesen csak komisz szexuális kicsapongásokat jelenthetett, a korabeli szóhasználat szerint

azonban egyszerűen valamilyen komoly, esetleg pszichoszomatikus betegsége utal, talán bénító depresszióra.

Feltételezhetjük-e, hogy csak ez a Jézus adott értelmet az életének? Hogy azért járt vele útjain, mivel jóságot, támogatást, gyengédséget és reményt talált nála? Hogy ő és a közelében lévő többi nő felbátorodott, és megtanulták, hogy ők is képesek valamire?

Mária legkésőbb Jézus kereszthalálakor a tanítványi körön belül vezető szerephez jutott: Miközben a később az egyház oszlopaivá stilizált férfiak valamennyien elfutottak páni félelmükben, hogy mentseik az életüket, a nők kitarítottak a keresz alatt. Amikor eltemették a halott Jézust, Mária nem akarta elhagyni a sírt. És amikor a feltámadás reggelén ismét a sziklasírhoz sietett, a János-evangélium tanúsága szerint ő volt az első, aki üresen találta a sírt.

És ugyancsak ő kereste elsőként az eltűnt Jézust. Mert az általa értesített Péter és János zavartan ismét eltávozott a sírtől, Mária azonban ezúttal is ott maradt, sírva, makacsul, nem fogadva el ezt a véget. Meglátott egy férfit, akit a kertésznek vélt, és kétségbeesetten könyörgött neki: „Uram, ha te vitted el, mondd meg nekem, hová tetted, hogy magammal vihessem” (Jn 20,15).

És aztán az újbóli megismerés jelenetének gyöngéd igézete, amely hitvallást foglal költészetbe: „Mirjam!”, mondja a Feltámadott. És ő is csak egyetlen szóval felel: „Rabbuni!” A férfiak már régóta ismét rejtekhelyükön vannak, és Jézus elküldi hozzájuk ezt a nőt, hogy meghirdesse nekik a feltámadását és egyúttal megbocsátását: „Menj most testvéreimhez, és vidd hírül nekik: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez” (Jn 20,17). Szeretetteljesen „testvéreinek” nevezi őket, a kicsinyhitűeket, akik magára hagyták.

Mária Magdolnát pedig próféta-nővé teszi, és a keleti egyház ezért nevezi őt még ma is lelkes tisztelettel „az apostolok apostolnőjének”. Olyan megtisztelő cím ez, amellyel különben a nyugati teológia „pápa-ja”, Aquinói Tamás is felruházta. Mert a magdalai Mária kétségtele-

nül Jézus feltámadásának első tanúja volt.

A nyugati egyházban pedig létrejön a bájos legenda arról a kormány és vitorla nélküli hajócskáról, amely a rosszindulatú zsidók által kitesztelt Máriát állítólag biztonságosan elszállította Dél-Franciaországba, ahol hirdette az evangéliumot, majd bűnbánó remeteként (már megint az átértelmezés!) *Aix-en-Provence* közelében meghalt. Erekllyei őrzésének dicsőségéért három város is vitázik egymással: *Vézelay* Burgundiában, *Saint-Maximin-la-Sainte-Baume* Provence-ban és *Efezus* Görögországban.

Az, hogy Jézus baráti körébe nők is tartoztak (akik vagyontól valamelyes anyagi biztonságot nyújtottak a vándorló kis csapatnak), már a kortársakat is megrémítette. A törvény szigorú változata szerint egy rabbinak még beszélnie sem volt szabad nőekkel. Az államegyházzá vált kereszténység stratégiai számára ugyancsak kínos volt szembeesni azzal, hogy saját kezdeiteiben a nőknek ekkora befolyásuk volt.

A kutatás mai állása szerint a kereszténység első évtizedeiben a nők egyenrangúan vettek részt a prédikálásban és a közösségépítésben. De legkésőbb a 4. században, amikor a magánházakból az újonnan keletkezett bazilikákba helyezték át az istentiszteleteket, alkalmazkodtak a társadalmi szabályokhoz, és a nőket leparancsolták a nyilvánosság tereiről. Most vasszigorral a férfiak kezében összpontosult a kultusz, az igehirdetés, a teológia, a szervezeti rend. Ennek az átalakulásnak a során Mária Magdolna is átváltozott erős hitű próféta-nőből alázatoss, kegyelemre szoruló, megtért bűnös nővé.

Csak a művészek őrizték meg annak sejtését, hogy másképp kellett lenniük a dolgoknak. *Matthias Grünewald* Isenheimi oltár c. képén a halott Krisztustól tisztas távolban gyászol szoborrá merevedett anyja, Mária, a sápadt, átszellemült János apostol – és viharos fájdalommal a keresz lábához zuhanva Mária Magdolna, kibomlott hajjal, kezét tördelve, mint aki vissza akarja hozni az életbe szeretett Jézusát.

Christian Feldmann

Forrás: Kirche In, 2016/8